

ปาฐกถาพิเศษ
เนื่องในวันถึงแก่อสัญชีพิตักษัยครบรอบ ๓๑ ปี
ของ หม่อมเจ้าพูนพิสมัย ดิศกุล
อดีตประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก
(๒๕๐๓ – ๒๕๒๓)
๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ
กรรมการที่ปรึกษา องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

เรียน ท่านประธานและคณะกรรมการบริหารองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก พระคุณเจ้า และ ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพยิ่ง

กระผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเชิญจาก คณะกรรมการบริหารองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกให้ดำรงตำแหน่ง กรรมการที่ปรึกษา และได้รับคำร้องขอจากคุณพัลลภ ไทยอารี รองประธานและเลขาธิการ พ.ศ.ล. ให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาพิเศษ เนื่องในโอกาสวันถึงแก่อสัญชีพิตักษัยครบรอบ ๓๑ ปี ของ ม.จ.พูนพิสมัย ดิศกุล ผู้ทรงมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้ง องค์การ พ.ศ.ล. และดำรงตำแหน่งประธานองค์การนี้ในลำดับที่ ๓ ยาวนานถึง ๒๑ ปี ทั้งยังทรงสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชาวพุทธในประเทศไทย และทั่วโลกนับเป็นอเนกอนันต์ ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งประธาน และประธานกิตติมศักดิ์ อย่างไม่มีผู้ใดเสมอเหมือน ข้าพเจ้าจึงรับเป็นผู้แสดงปาฐกถาพิเศษในวันนี้ด้วยความยินดี และเต็มใจยิ่ง

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ

ท่านคงตระหนักรู้จากประวัติของ ม.จ.พูนพิสมัย ดิศกุล ว่า ทรงเป็นพระธิดาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และหม่อมเจื้อย ดิศกุล ประสูติเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๓๘ ในวัยเยาว์ทรงได้รับการศึกษาวิชาสำหรับกุลสตรี วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ส่วนวิชาการด้านศาสนา สังคม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ทรงได้รับความรู้

อย่างดีเลิศจากพระบิดาผู้ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์” ทรงใกล้ชิดกับพระบิดามาก เนื่องจากหม่อมมารดาเสียชีวิตตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ดังนั้น ระหว่างที่พระบิดาทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ก็ทรงได้ตามเสด็จพระบิดาตรวจราชการมณฑลต่างๆ ทุกภาคของประเทศไทย ทำให้ทรงรับรู้เรื่องราวของบ้านเมือง และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นเป็นอย่างดี ยิ่งกว่านั้นยังทรงตามเสด็จพระบิดาไปยังประเทศต่างๆ ในยุโรปหลายประเทศ ทำให้ทรงรอบรู้และมีประสบการณ์ในด้านต่างประเทศอย่างลึกซึ้ง จนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้เป็นประโยชน์ได้อย่างมหาศาลในการบริหารงานองค์การระดับโลก ดังเช่น องค์การ พ.ศ.ล.

สำหรับความรู้ทางพระพุทธศาสนานั้น ทรงเล่าไว้ในหนังสือ “พุทธศาสนาในทัศนะของท่านหญิงพูน” ตอน “ข้าพเจ้าได้รับผลอย่างใดบ้างจากพุทธศาสนา” ว่า พระบิดาทรงแนะนำให้อ่านหนังสือพระธรรมต่างๆ ในตู้หนังสือของพระองค์ ซึ่งมีอยู่มากมาย โดยตรัสเล่าว่าทรงอ่านเล่มแล้วเล่มเล่าอ่านไป ถวายไป แทบจะทุกหัวข้อของความ แม้จะได้ทูลถามพระบิดาบ้าง ก็ยังไม่ถึงใจ และหาเวลาว่างของท่านไม่ค่อยได้ แต่กุศลชาติปางก่อนยังมี วันหนึ่งทรงหยิบหนังสือเล่มหนึ่ง คือ สัมโพชนกซึ่งพระธรรมนิเทศ(อยู่) วัดเทพศิรินทราวาส เทศน์ถวายสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พออ่านจบก็รู้สึกเหมือนเห็นแสงสว่างขึ้นทุกที ในที่สุดได้ทูลพระบิดาว่า ทรงพร้อมที่จะเรียนเรื่องศาสนาแล้ว เพราะเข้าใจและเห็นจริง นับแต่นั้นมาพระบิดาก็ทรงอธิบายเรื่องของศาสนาต่างๆ ในโลก ทรงพาไปวัดและอธิบายงานพิธีต่างๆ เมื่อเสด็จไปหัวเมือง ได้พบพระสงฆ์และขุดค้นโบราณวัตถุ ก็ทรงถามพระบิดา โดยเฉพาะได้ฟังท่านทรงวินิจฉัยกับนักปราชญ์อยู่เสมอ ก็ยิ่งทรงเข้าใจแจ่มแจ้ง และทรงสรุปว่าพระพุทธศาสนาได้เปลี่ยนจิตใจให้ทรงมีเหตุผล และเชื่อในกรรมว่ามีจริง เพราะได้เห็นได้เรียนมากขึ้น ทำให้ฉลาดขึ้น ทำให้เป็นคนรู้จักหาความสุขให้ตัวเองได้ ทำให้เป็นคนกล้า ไม่กลัวอะไรนอกจากบาป และเป็นคนมีเสรีภาพ ไม่หลงใหลแก่สิ่งต่างๆ ซึ่งไม่มีสาระแก่นสาร เพราะเชื่อแนในพระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทรงแนพระหทัยว่า ถ้าไม่ได้พบพระพุทธศาสนา ก็คงจะเสียคนไปนานแล้ว หรือมิฉะนั้น ก็คงจะไม่มีชีวิตอยู่มาได้ถึงบัดนี้ พร้อมทั้งความสุขอันได้มาจากสันโดษโดยบริบูรณ์

อย่างไรก็ตาม แม้เป็นศาสนาอื่น ก็ทรงเห็นว่ามีความสำคัญที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์ที่สูงกว่าสัตว์อื่น เพราะศาสนาสอนให้เรารู้จักศีลธรรม ให้รู้จักว่าสิ่งใดควรอาย และไม่ควรราย ให้มนุษย์รู้จักบังคับจิตใจให้อยู่แต่ในระดับสูงกว่าเดรัจฉาน จึงเรียกว่า “มนุษย์” แต่ในส่วนของพระพุทธศาสนานั้น

สอนให้เราฉลาดในเหตุผล ไตร่ตรองทบทวนเห็นจริงแล้ว จึงเชื่อ ความเชื่อชนิดนี้จึงมั่นคง ทำให้เป็นคนมีหลัก (Principle) ในชีวิตไม่มีโครงเครงเปลี่ยนง่าย เช่น คนเลี้ยงโชค (Opportunist) พระพุทธศาสนาของเราเป็นยาประเสริฐสำหรับแกทุกข์ใจ ดังนั้นเมื่อทราบว่า ศาสนาเป็นยาวิเศษ โอสถ เราก็ควรจะฉลาดพอที่จะรักษาวิเศษโอสถของเราไว้ เพื่อความสุขของเราเองทุกวันไป โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชน จงช่วยกันรู้จักและเดินตามดวงแก้วอันประเสริฐที่เรามีอยู่แล้วนั้นเถิด

ท่านผู้มีเกียรติเคารพ

เมื่อกล่าวถึง ม.จ.พูนพิสมัย ดิศกุล กับ องค์การ พ.ศ.ล. แล้ว เชื่อว่าทุกท่านคงทราบดีว่า ทรงเป็นส่วนหนึ่งที่ขาดเสียมิได้มาตั้งแต่องค์การนี้ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๕๓ ณ กรุงโคลอมโบ ประเทศศรีลังกา โดยทรงเข้าร่วมในการประชุมใหญ่ขององค์การทุกครั้ง ด้วยการเป็นผู้แทนของ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ยังทรงเฝ้าพระทัยในกิจการของพระพุทธศาสนาในประเทศสมาชิกอื่นๆ เป็นเนืองนิจ ทรงเป็นที่รู้จักและนับถือของชาวพุทธต่างประเทศทั่วไป ดังนั้นจึงทรงได้รับเลือกตั้งเป็นรองประธานตั้งแต่การประชุมใหญ่ สมัยที่ ๔ ที่ ๕ และ ที่ ๖ จนถึงสมัยที่ ๗ ปี ๒๕๐๗ จึงทรงยอมรับภาระอันหนักหน่วงในฐานะของรองประธานองค์การ พ.ศ.ล. ร่วมกับการย้ายสำนักงานใหญ่มาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เป็นการถาวรตั้งแต่ ปี ๒๕๑๒ ทรงทุ่มเทพระวรกาย และอุทิศเวลาให้แก่กิจการของ พ.ศ.ล. ทั้งยังทรงมีพระอุตสาหะเสด็จเยือนศูนย์ภาคีของ พ.ศ.ล. ในประเทศต่างๆ ซึ่งแต่ละแห่งที่เสด็จไป ก็ได้ทรงบรรยายหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นการเผยแพร่ไปด้วยทุกหนแห่ง จนทรงเป็นที่รู้จัก นิยมนับถือและเทิดทูนในบรรดาชาวพุทธทั่วโลก แม้ในปัจจุบันทรงจากไป ๓๑ ปี แล้ว แต่พระเกียรติคุณของท่านหญิงยังเป็นที่จดจำจารึกในดวงใจของชาวพุทธในประเทศซึ่งเป็นสมาชิก พ.ศ.ล. ทั้งหลาย อย่างไม่เสื่อมคลาย วันนี้จึงเป็นวันที่พวกเราทุกคนต่างมาร่วมกันจัดงานรำลึกถึงพระคุณอันประเสริฐของพระองค์ที่ทรงมีต่อ พ.ศ.ล. สมดังพุทธภาษิต บทที่ว่าด้วย ความกตัญญูกตเวทิต์ ที่ว่า :

“นิมิตตัง สาธุรูปานัง

กตัญญูกตเวทิตา

ความกตัญญูกตเวทิต์เป็นเครื่องหมายแห่งคนดี”

ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐาน ให้พระพุทธธรรม คือ สัมโพชฌงค์ ๗ อันได้แก่ สติ ธรรมวิจยะ
วิริยะ ปิติ ปัสสัทธิ สมาธิ และ อุเบกขา จงได้ประทานสรรพสิริสวัสดิ์ พัฒนามงคลแก่ชาวพุทธทุก
ท่านปลอดโรคปลอดภัย ด้วยเดชแห่งสัมโพชฌงค์ที่ท่านหญิงยึดถือมาตั้งแต่แรกที่ได้เข้าถึงแสงสว่าง
แห่งพระพุทธศาสนานั้นเทอญ
